

Spis treści

Wstęp	13
Wykaz skrótów	14

Rozdział 1

Pojęcie, formy, efekty i koncepcje integracji europejskiej	19
1.1. Pojęcie i formy międzynarodowej integracji gospodarczej	19
1.2. Wzajemne preferencje handlowe a dyskryminacja w ugrupowaniach integracyjnych	24
1.3. Efekty integracji handlowej	25
1.3.1. Efekty krótkookresowe (statyczne) unii celnej	25
1.3.2. Efekty długookresowe (dynamiczne) unii celnej	29
1.4. Koncepcje integracji europejskiej	31
1.4.1. Okres do II wojny światowej – zarys ogólny	31
1.4.2. Przyczyny i uwarunkowania tworzenia ugrupowań integracyjnych w Europie Zachodniej	32
1.4.3. Próby integracji polityczno-gospodarczej w Europie Środkowej i Wschodniej	36
1.5. Utworzenie Wspólnot Europejskich jako fundamentu współczesnej integracji europejskiej	37
1.6. Rozwój składu członkowskiego Wspólnot Europejskich	40
Literatura	42
Pytania i zadania	43

Rozdział 2

Budowa, charakter prawny, członkostwo, cele i zasady działania Unii Europejskiej	44
2.1. Geneza ustanowienia Unii Europejskiej	44

2.1.1.	Rozwój podstaw prawnych UE	46
2.1.2.	Traktat z Lizbony	48
2.2.	Struktura i charakter prawny UE	48
2.3.	Podmiotowość prawna UE	50
2.4.	Cele i zasady funkcjonowania Unii	51
2.5.	Wartości UE	52
2.6.	Członkostwo w UE	53
2.6.1.	Przystąpienie do UE	53
2.6.2.	Państwa kandydujące do UE	56
2.6.3.	Wystąpienie państwa z UE	58
2.6.4.	Wykluczenie państwa z UE	59
2.7.	Obywatelstwo Unii	60
2.8.	Zakres terytorialny obowiązywania TUE	61
2.9.	Rodzaje kompetencji i zasady ich podziału pomiędzy UE a jej państwa członkowskie	62
2.10.	Zasady wzmocnionej współpracy	65
2.11.	Języki i symbole UE	66
2.11.1.	Języki	66
2.11.2.	Symbole	67
Literatura		68
Pytania i zadania		68

Rozdział 3

Prawo Unii Europejskiej	69
3.1. Struktura prawa UE i źródła prawa	69
3.1.1. Struktura prawa UE	69
3.1.2. Unijne prawo pierwotne	70
3.1.3. Unijne prawo pochodne	76
3.2. Rola parlamentów narodowych państw członkowskich	80
3.3. Prawo UE a prawo krajowe państw członkowskich	82
3.3.1. Zasady wykonywania prawa unijnego	82
3.3.2. Zasada pierwszeństwa prawa unijnego wobec prawa krajowego państw członkowskich	83
3.3.3. Zasada skutku bezpośredniego prawa unijnego	83
3.4. System ochrony prawnej w UE	85
3.4.1. Struktura i właściwość sądów unijnych	85
3.4.2. Jurysdykcja w sprawach spornych	85
3.4.3. Jurysdykcja w sprawach niespornych	86
3.4.4. Zakres właściwości poszczególnych sądów unijnych	86
3.5. Prawo UE a prawo polskie w świetle Konstytucji RP z 1997 r.	87
3.5.1. Podstawa prawna przystąpienia Polski do UE	87
3.5.2. Procedura związania się przez Polskę traktatem akcesyjnym i traktatami rewizyjnymi	88

3.5.3.	Pierwszeństwo prawa unijnego wobec prawa polskiego	90
3.5.4.	Problem nowelizacji Konstytucji RP w związku z członkostwem w UE	90

Literatura	91
----------------------	----

Pytania i zadania	91
-----------------------------	----

Rozdział 4

System instytucjonalny Unii Europejskiej	93
---	-----------

4.1.	Kształtowanie się systemu instytucjonalnego UE	93
------	--	----

4.2.	Zarys systemu instytucjonalnego UE	94
------	--	----

4.2.1.	Parlament Europejski	95
--------	--------------------------------	----

4.2.2.	Rada Europejska	102
--------	---------------------------	-----

4.2.3.	Rada Unii	104
--------	---------------------	-----

4.2.4.	Komisja Europejska	114
--------	------------------------------	-----

4.2.5.	System instytucji wymiaru sprawiedliwości UE	121
--------	--	-----

4.2.6.	Trybunał Obrachunkowy	124
--------	---------------------------------	-----

4.2.7.	Organy doradcze wspólne dla kilku instytucji	126
--------	--	-----

Literatura	127
----------------------	-----

Pytania i zadania	128
-----------------------------	-----

Rozdział 5

Ramy prawno-instytucjonalne stosunków zewnętrznych Unii Europejskiej	129
---	------------

5.1.	Wprowadzenie	129
------	------------------------	-----

5.2.	Wspólna Polityka Zagraniczna i Bezpieczeństwa	130
------	---	-----

5.2.1.	Rozwój WPZiB	130
--------	------------------------	-----

5.2.2.	WPZiB po wejściu w życie Traktatu z Lizbony	133
--------	---	-----

5.3.	Europejska Polityka Sąsiedztwa	138
------	--	-----

5.4.	Struktura i podstawy prawne „działań zewnętrznych Unii”	139
------	---	-----

5.5.	Podsumowanie	142
------	------------------------	-----

Literatura	142
----------------------	-----

Pytania i zadania	143
-----------------------------	-----

Rozdział 6

Finansowanie Unii Europejskiej	144
---	------------

6.1.	Ogólna charakterystyka systemu finansowania UE	144
------	--	-----

6.2.	Zasady sporządzania budżetu ogólnego UE	147
------	---	-----

6.3.	Procedura uchwalania budżetu ogólnego i kontrola jego realizacji . .	148
------	--	-----

6.4.	Ewolucja systemu dochodów budżetu UE	150
------	--	-----

6.5.	Ewolucja wydatków z budżetu UE	157
------	--	-----

6.5.1.	Główne kierunki zmian struktury wydatków z budżetu UE .	157
--------	---	-----

6.5.2.	Struktura wydatków z budżetu UE na mocy Perspektywy finansowej na lata 2007–2013	160
--------	--	-----

6.6. Znaczenie budżetu ogólnego dla procesu integracji w UE i dla jej państw członkowskich	166
6.7. Perspektywy zmian dochodów i wydatków budżetu UE	171
Literatura	177
Pytania i zadania	177

Rozdział 7

Swobody rynku wewnętrznego	178
7.1. Pojęcie i struktura rynku wewnętrznego	178
7.1.1. Pojęcie rynku wewnętrznego	178
7.1.2. Struktura rynku wewnętrznego	179
7.2. Społeczny wymiar UE	180
7.3. Zasady działania rynku wewnętrznego	183
7.3.1. Zasada zakazu dyskryminacji	183
7.3.2. Zasada zakazu ograniczeń	184
7.3.3. Zasada lojalności	185
7.3.4. Zasada pomocniczości i proporcjonalności	186
7.4. Zbliżenie prawa krajowego państw członkowskich (harmonizacja prawa)	187
7.5. Swoboda przepływu towarów	188
7.5.1. Unia celna i Wspólna Taryfa Celna	188
7.5.2. Struktura i zakres swobody przepływu towarów	188
7.5.3. Pojęcie towaru i reguły pochodzenia towaru	189
7.5.4. Zakaz nakładania ceł oraz opłat o skutku równoważnym ...	189
7.5.5. Ograniczenia ilościowe w przywozie i wywozie oraz środki o skutku równoważnym	190
7.5.6. Dopuszczalne ograniczenia swobody przepływu towarów ..	191
7.6. Swoboda przepływu osób	191
7.6.1. Uwagi wstępne	191
7.6.2. Swoboda przepływu pracowników	192
7.6.3. Swoboda obywatela Unii do przemieszczania się i pobytu na terytorium państw członkowskich UE	194
7.7. Swoboda przedsiębiorczości	197
7.7.1. Pojęcie przedsiębiorczości	197
7.7.2. Swoboda przedsiębiorczości a inne swobody	197
7.7.3. Adresaci obowiązków i praw wynikających ze swobody przedsiębiorczości	198
7.7.4. Zakres zakazu dyskryminacji i ograniczeń	199
7.7.5. Uprawnienia akcesoryjne	199
7.7.6. Wyjątki od działania swobody przedsiębiorczości	199
7.8. Regulacje dotyczące swobody przepływu pracowników i swobody przedsiębiorczości	200

7.8.1.	Koordinacja systemów zabezpieczenia społecznego	200
7.8.2.	Uznawanie kwalifikacji	201
7.9.	Swoboda świadczenia usług	202
7.9.1.	Rozwój swobody	202
7.9.2.	Pojęcie „usługi”	202
7.9.3.	Swoboda świadczenia usług a inne swobody	204
7.9.4.	Podmioty uprawnione do korzystania ze swobody	205
7.9.5.	Zakres zakazu dyskryminacji i zakazu ograniczeń	206
7.9.6.	Wyłączenia ze swobody	206
7.9.7.	Perspektywy	206
7.10.	Swoboda przepływu kapitału i płatności	207
7.10.1.	Rozwój	207
7.10.2.	Pojęcie kapitału i płatności (bieżących)	208
7.10.3.	Skuteczność swobody, zakaz dyskryminacji i zakres zakazu ograniczeń	208
Literatura		209
Pytania i zadania		210

Rozdział 8

Wspólna Polityka Handlowa oraz ekonomiczne aspekty swobodnego przepływu towarów w UE	211
8.1. Cele i etapy integracji w sferze obrotu towarowego	211
8.2. Zasady funkcjonowania unii celnej	212
8.3. Integracja w sferze handlu a zasady GATT/WTO	213
8.4. Zasady Wspólnej Polityki Handlowej i jej zakres przedmiotowy	216
8.5. Taryfowe środki ochrony przed importem	218
8.6. Pozataryfowe instrumenty ochrony przed importem	222
8.6.1. Dumping i środki antydumpingowe	225
8.6.2. Subsydia i środki antysubsydjne	227
8.6.3. Ochrona przed nadmiernym importem	228
8.6.4. Podobieństwa i różnice między różnymi środkami protekcji uwarunkowanej	229
8.6.5. Bezpośrednie i pośrednie skutki protekcjonizmu uwarunkowanego	230
8.7. Przeciwdziałanie barierom handlowym stosowanym przez partnerów	231
8.8. Koordinacja polityki eksportowej	232
8.9. Ekonomiczne aspekty swobodnego przepływu towarów na rynku wewnętrznym UE	234
8.9.1. Zniesienie barier fizycznych	235
8.9.2. Zniesienie barier technicznych	236
8.9.3. Eliminacja barier fiskalnych	239
Literatura	247
Pytania i zadania	248

Rozdział 9

Wspólna Polityka Rolna	249
9.1. Przyczyny, cele i zasady Wspólnej Polityki Rolnej	249
9.1.1. Przyczyny utworzenia WPR	250
9.1.2. Cele WPR	251
9.1.3. Zasady działania WPR	251
9.2. Filary WPR i ich finansowanie	252
9.3. Ewolucja Wspólnej Polityki Rolnej i jej efekty	254
9.3.1. Pierwszy okres (1962–1992)	254
9.3.2. Reforma Mac Sharry’ego w latach 1992–1996	257
9.3.3. Reforma WPR w ramach Agendy 2000	260
9.3.4. Reforma WPR uzgodniona w 2003 r. w Luksemburgu ...	261
9.4. Zmiany roli głównych instrumentów WPR w ujęciu finansowym ..	266
9.5. Przegląd Wspólnej Polityki Rolnej w 2008 r.	267
9.6. Przyszłość WPR	269
Literatura	271
Pytania i zadania	271

Rozdział 10

Polityka spójności	272
10.1. Przyczyny prowadzenia polityki spójności w świetle teorii	272
10.2. Etapy rozwoju polityki regionalnej w UE	274
10.3. Zasady polityki spójności	281
10.4. Instrumenty finansowe polityki spójności w latach 2007–2013	282
10.4.1. Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego – EFRR	282
10.4.2. Europejski Fundusz Społeczny – EFS	283
10.4.3. Fundusz Spójności	284
10.5. Cele polityki spójności w latach 2007–2013	285
10.5.1. Konwergencja	286
10.5.2. Konkurencyjność regionalna i zatrudnienie	287
10.5.3. Europejska współpraca terytorialna	289
10.6. Procedury i zarządzanie środkami na realizację polityki spójności ..	292
10.7. Środki na politykę spójności w latach 2007–2013 dla Polski	294
10.8. Efekty pomocy strukturalnej	295
10.9. Dyskusja nad przyszłością polityki spójności	300
Literatura	302
Pytania i zadania	302

Rozdział 11

Wspólne reguły konkurencji	304
11.1. Rola reguł konkurencji na rynku wewnętrznym UE i ich systematyzacja	304

11.2.	Reguły konkurencji skierowane do przedsiębiorstw	307
11.2.1.	Zakazane porozumienia między przedsiębiorstwami	307
11.2.2.	Zakaz nadużywania pozycji dominującej	309
11.2.3.	Stosowanie zakazu porozumień między przedsiębiorstwami i nadużywania pozycji dominującej	310
11.2.4.	Kontrola koncentracji przedsiębiorstw	311
11.3.	Reguły konkurencji skierowane do państw	314
11.3.1.	Zakazana pomoc publiczna	314
11.3.2.	Nakaz dostosowania monopolu państwowych	319
11.3.3.	Państwa członkowskie a przedsiębiorstwa publiczne	319
11.3.4.	Przedsiębiorstwa zarządzające usługami świadczonymi w ogólnym interesie gospodarczym lub mające charakter monopolu skarbowego	320
Literatura		321
Pytania i zadania		322

Rozdział 12

Unia Gospodarcza i Walutowa	323
12.1. Istota unii walutowej, jej przyczyny i efekty	323
12.1.1. Istota unii walutowej	323
12.1.2. Spodziewane efekty utworzenia unii walutowej (korzyści i koszty)	324
12.1.3. Przyczyny budowy Unii Gospodarczej i Walutowej w procesie integracji europejskiej	327
12.2. Rozwój integracji walutowej w ramach EWG	328
12.2.1. Europejski System Walutowy	329
12.2.2. Plan Delorsa	330
12.3. Podstawa prawna, etapy i zasady utworzenia UGiW	331
12.4. Instytucje UGiW	334
12.5. Polityka pieniężna	336
12.6. Polityka kursowa	338
12.7. Koordynacja polityki gospodarczej w ramach UE	338
12.7.1. Ogólne wytyczne polityki gospodarczej	339
12.7.2. Dyscyplina budżetowa – Pakt Stabilności i Wzrostu	340
12.8. Funkcjonowanie Unii Gospodarczej i Walutowej a kryzys finansowy i gospodarczy	343
12.8.1. Strategia Europa 2020	343
12.8.2. Decyzja o utworzeniu Europejskiego Mechanizmu Stabilności	345
12.8.3. Pakt euro plus	346
12.8.4. Wzmocnienie zarządzania gospodarczego w ramach Paktu Stabilności i Wzrostu	348

12.9. Dostosowania do spełnienia kryteriów konwergencji w państwach kandydujących do strefy euro	349
Literatura	352
Pytania i zadania	352

Rozdział 13

Inne polityki unijne i działania wewnętrzne	353
13.1. Struktura i zmiany wprowadzone na mocy Traktatu z Lizbony	353
13.2. Wybrane polityki sektorów infrastrukturalnych	355
13.2.1. Wspólna Polityka Transportowa	355
13.2.2. Sieci transeuropejskie	358
13.2.3. Polityka energetyczna	359
13.3. Polityki społeczne	360
13.3.1. Polityka w dziedzinie zatrudnienia	360
13.3.2. Polityka społeczna	362
13.3.3. Polityka w dziedzinie edukacji, kształcenia zawodowego, młodzieży i sportu	364
13.3.4. Polityka w dziedzinie kultury	364
13.3.5. Polityka w dziedzinie zdrowia publicznego	366
13.3.6. Polityka w dziedzinie ochrony konsumentów	367
13.3.7. Polityka przemysłowa	368
13.3.8. Polityka w dziedzinie badań i rozwoju technologicznego oraz przestrzeni kosmicznej	369
13.3.9. Polityka w dziedzinie środowiska	371
13.3.10. Polityka w dziedzinie turystyki	372
13.3.11. Polityka w dziedzinie ochrony ludności	373
13.3.12. Współpraca administracyjna	374
13.4. Przestrzeń Wolności, Bezpieczeństwa i Sprawiedliwości UE	374
Literatura	376
Pytania i zadania	377
Indeks rzeczowy	378